

Za gospodarje

Maribor, dne 8. januarja 1936.

Pol milijarde državnih bonov.

V četrtek, 2. januarja, se je vršila seja ministrskega sveta, na kateri je bila sprejeta važna uredba o izdajanju 3 do 12 mesečnih blagajniških bonov (zapiskov) v skupnem znesku 500 milijonov dinarjev. Zneski, dobljeni z vnovčenjem teh bonov, se bodo rabili za odplačilo letečih dolgov državne blagajne in se bo tako poživilo gospodarsko življenje. O tej uredbi je dal g. finančni minister dr. Letica naslednje pojasnilo: Znano je, da je kronična bolezen naših financ v pomanjkanju obratne glavnice državne blagajne. Pri nas državna blagajna ne izdaja bonov, ki bi predstavljali borzni papir in omogočili državi, da pride do potrebnih sredstev v pasivnih mesecih, ko državni izdatki presegajo dohodke. Predujem v višini 600.000 Din, ki ga je država uživala kot letni sezonski kredit pri Narodni banki, ki pa predstavlja po svojem namenu neke vrste obratno glavnico državne blagajne, je že od maja 1932 zamrznjen in se ne more več mobilizirati.

Zaradi tega je jasno, da država ni bila vedno v stanju vedno pravočasno izplačati mnogoštevilne upnike, dobavitelje in podjetnike. Razume se, da je zastoj v izpolnjevanju teh obveznosti v znatni meri vival vse naše gospodarsko življenje.

Podrobni pogoji glede bonov, obrestne mere, izdajnega tečaja itd. bodo še naknadno določeni in se bodo ravnali po vsakokratnih prilikah na denarnem trgu.

Izdaja bonov bo izzvala živahnejšo kroženje denarja, omejila kopičenje in spravila v promet nezaposleni kapital, a država bo z izplačilom svojih obveznosti ta denar ponovno spravila v promet. Lahko se trdi, da bo nalaganje kapitala v te kratkoročne a vedno likvidne bone mnogo bolj koristno za imetnike in za narodno gospodarstvo, kakor pa za državo. Ni treba naglašati, da ta operacija le še povečuje stalnost našega denarja in da se giblje v okvirju stroge, prave in oprezne proračunske in valutne politike.

Kaj je z umetnimi gnojili?

Mnogokrat se slišijo pritožbe o umetnih gnojilih, da niso več tako dobra, da ne delujejo danes tako kot nekdanj, da se torej ne izplača več jih kupiti za drag denar ter uporabljati. Je torej umestno, da se o tej stvari pove jasna in odkrita beseda. Predvsem je ugotoviti, da je v naši državi s posebno ministrsko odredbo določeno, koliko hranilnih, odnosno gnojilnih snovi mora vsebovati vsako posamezno gnojilo. Ako kakšno gnojilo ne dosega predpisane mere, se ne sme pustiti v promet. Več hranilnih snovi lahko vsebuje, manj pa ne sme. Ako pride kakšen vagon gnojil iz tujine, preišče poskusna in kontrolna postaja vzorce iz vsakega vagona. Ako uvoženo gnojilo ni v skladu s predpisi, mora vagon nazaj čez mejo. Vrši se tudi kontrola nad umetnimi gnojili iz domačih tvornic. Takšne so v Sloveniji tri: v Hrastniku in Celju za superfosfat, v Rušah za apneni dušik in nitrofoskal. Kontrolna postaja pregleda po svojem strokovnjaku večkrat na leto zaloge teh tvornic, preišče umetna gnojila na vsebino hranilnih snovi, ali odgovarjajo zakonskim predpisom. Če ne odgovarjajo, ne smejo v promet. Tudi od takih umetnih gnojil, ki so že v prometu, sme kmetovalec poslati vzorec kupljenega gnojila kontrolni postaji, da ga preišče. Tako je torej uradno zajamčena kakovost umetnih gnojil. Kajpada bi se lahko dogodilo, da bi v podrobni razprodaji kakšen brezvesten trgovec, ki hlasta po dobičku, potvarjal umetno gnojilo ter ga prodajal kot pristno in polnovredno. Takšnemu človeku bi bilo treba stopiti na prste. Ako umetna gnojila ne dosegajo povsod zaželjenega uspeha, je ponajveč razlog v slabi uporabi. Napak ravna n. pr. tisti, ki gnoji s kalijem ilovnato zemljo, ki ima te snovi že itak dovolj v sebi, ali pa ki gnoji z apnenim dušikom njivo, ki je prejšnje leto bila pognojena s hlevskim gnojem in ima radi tega dovolj dušika. Pričakovani učinek tudi izostane, ako se porabi premala koli-

čina gnojila, če se n. pr. porabi na 1 hektar njive samo 300 kg nitrofoskala, ko pa je zanj potrebno 600—800 kg. Iz teh ali sličnih razlogov izostane učinek, ki ga sicer prinesejo umetna gnojila.

Prospeh sadjarstva.

Sadjarška in vrtnarska podružnica v Ptujju je imela v nedeljo, dne 29. dec. 1935 svoj redni občni zbor. Občnemu zboru je predsedoval nar. poslanec g. Miha Brenčič. S tem občnim zborom, 11. po številu, je naša podružnica obhajala desetletnico svojega obstoja. Ustanovil jo je kmet. ref. v pokoju g. Josip Zupane, ki ga po pravici imenujejo vsi sadjarji očeta sadjarstva v ptujjskem srezu in občni zbor ga je ob tej priliki imenoval za častnega člana.

Iz poročila je bilo razvidno sledeče: Prvotno je imela podružnica samo 20 članov. Počasi se je to število dvignilo na 120 in tako stoji danes glede števila članstva in tudi dela na tretjem mestu dravske banovine. Delo podružnice je bilo plodonosno. Priredila je tri večje sadne razstave, veliko število poučnih predavanj ter dva tečaja za sortiranje in spravljanje sadja. Podružnica je svoj namen dosegla, dasi s tem ni naraslo njeno premoženje, ki ga tudi ni iskala. Svoj delokrog pa ptujjska sadjarška podružnica ni omejila izrazito na svoj okoliš, temveč je razvila svoje delo po vsem ptujjskem okraju. Na vsakem sedežu župnije je hotela ustanoviti prepotrebno društvo in večinoma je to dosegla. Obstoja že deset sadjarških društev in tri se nameravajo ustanoviti. Podružnica se je zelo trudila za dvig sadne produkcije lepega in enotnega sadja, toda skrbela je in bo skrbela tudi za sadni trg. V to svrhu hoče ustanoviti krajevna zbirališča za sadje in sresko skladišče, obenem pa sodelovati z odborom mariborskega sejma. Skupno z vinarsko podružnico se poteguje naša podružnica za ustanovitev banovinske trstnice za ptujjski okraj. Ker je ptujjski srez velik in ima štiri glavne panoge gospodarstva kakor poljedelstvo, sadjarstvo, vinarstvo in živinorejo, je nujno, da dobi naš srez še enega kmet. referenta, da bi se eden posvetil izključno kmetijstvu in živinoreji, drugi pa sadjarstvu in vinarstvu, zlasti sedaj pri obnovi vinogradov in precepljanju sadnih dreves. Podružnica ima v lasti tri škropilnice, ki se posojujejo članom brezplačno. Sedaj skuša do-

biti dva sadjarška pomočnika iz vrst kmečkih sinov, ki bi dovršila 10 mesečni tečaj na mariborski sadj. in vinarski šoli. Proti odškodnini bi potem ta dva pomočnika oskrbovala sadno drevje pri sadjarjih, ki zato nimajo časa, prilike ali znanja. Podružnica je imela tudi strokovni pregled sadnih vrst za ptujjski okraj. Določile so se vrste, ki bi se naj posebno pospeševale v našem srezu. Ker pa so bili podružnici vedno naklonjeni, kakor: Glavni odbor sadjarškega in vrtn. društva, mariborska sadjarška in vinarska šola, oblastni in sreski kmet. referenti in drugi krajevni činitelji, je podružnica ob svoji desetletnici izrekla javno svojo zahvalo vsem in vsakomur, ki je pomagal k napredku našega sadjarstva in pripomogel k desetletnemu obstoju sadjarške podružnice v Ptujju. Izvolil se je nato odbor, ki je ostal kakor doslej. Želimo tudi mi sadjarški in vrtn. podružnici obilo božjega blagoslova pri njenem tako obširnem in plodonosnem delu.

Naš lesni trg.

Iz Sušaka javljajo, da je tamkaj položaj na lesnem trgu po izjavi tamošnjih tvrdk zelo težaven. Z uresničenjem kazenskih odredb ali sankcij napram Italiji so zašli lesni producenti v Sloveniji in na Hrvaškem v zelo težak položaj, ker sta ravno ti dve pokrajini zalagali Italijo z mehkim lesom. Pretežna večina lesnih producentov je 18. nov., ko so postale sankcije pravomočne, za Italijo določene lesne zaloge za italijanski trg posebej prirezala in sedaj jih ne more prodati niti za najnižjo ceno. S tem udarcem niso prizadeli samo producenti, ampak je zašlo tudi v skrajno silo ter pomanjkanje v lesni industriji zaposleno delavstvo.

Ravno sedaj bi se dalo z Italijo sijajno trgovati. Sušaški lesni trgovci so že dobili uvozno dovoljenje za nekaj sto vagonov za italijanske potrebe prikojenega lesa, za katerega bi liro uvozili in jo v Sušaku zamenjali za dinar. Take izmenjave ne dopusti naša Narodna banka, ampak zahteva plačilo s pomočjo iz Italije urvoženega dinarja. Lesni industrijalci so se obrnili z nujno prošnjo do naše vlade, naj vendar omogoči na kak način omenjeno trgovino, da bodo lahko vzdržali lesno industrijo vsaj nekoliko v obratu.

Producenti trdega stavbenega lesa so stopili v stik s španskim in angleškim trgovom. Vendar so cene na teh tržiščih presneto nizke — komaj 750—800 Din.

Radi sankcij proti Italiji je popolnoma prenehal k nam uvoz italijanskih oranž. Najbrž bo nas začela zalagati s tem blagom Španija. Španska pezeta je poskočila od 5.80 na 7 Din in radi tega bi se dal lesni izvoz od nas nadomestiti z uvozom španskih oranž, če bi španska vlada dvignila uvezno količino za les. Lesni industrijalci so že zaprosili našo vlado, naj na kak način omogoči s špansko opisano izmenjavo lesa z oranžami.

Kaj dobimo za izgubo italijanskega trga?

Minister za trgovino g. Milan Vrbanič je podal glede nadomestila za izgubo italijanskega trga naslednje pojasnilo:

V Ženevi pri Društvu narodov so bile sklenjene kazenske odredbe proti Italiji, katerim se je pridružila tudi naša država in je s tem zgubila italijanski trg. Angleži in Francozi so obljubili, da nam bodo dale velesile nadomestilo drugod za to, kar nam gre v zgubo v Italiji. Kot nadomestilo za Italijo so prišle v poštev: Anglija, Španija in morda Švica.

Pogajanja so pričela takoj, kakor hitro je postalo jasno, da pride do izvajanja sankcij.

Največ razumevanja za naš položaj je pokazala Anglija, ki nas je tudi prva povabila na pogajanja. Glede na ustrojstvo uvoza te države in na kakovost in značaj našega blaga so morale biti naše zahteve do Anglije že v naprej omejene. Na nekatere vrste lesa sploh ni bilo moči misliti spričo starih zvez Anglije s severnimi državami, ki so boljše kakovosti, in naposled tudi zaradi carin. Trd les je pa tudi v današnjih okoliščinah doživel razmeroma ugodno izvozno blago na Angleškem. Ostali so torej nekateri izdelki živinoreje in perutninarstva, katerih izvoz je bil otežkočen z visokimi carinami. Ti proizvodi so gnjat, perutnina in jajca. Angleži so ukinili carino 15 penie na 120 jajc, ki je doslej onemogočala izvoz naših jajc na Angleško, znižali so carino 3 penie na 1 penie za funt na purane in drugo perutnino. S tem se je izvoz tega blaga spet omogočil. Glede kontingentov

(delež pri izvozu) je stvar ta: za jajca nam je dovoljen poseben kontingent 833 kvintalov, za purane 2500 kvintalov, za perutnino 833 kvintalov, za gnjat 1280 kvintalov. Vrednost teh ugodnosti se mora po dosežanih cenah preceniti na 80 do 100 milijonov Din na leto. Seveda veljajo ti popusti samo za dobo trajanja sankcij in imajo preferenčni značaj, to je: veljajo izključno samo za Jugoslavijo. Sporazum z Anglijo je stopil v veljavo dne 24. decembra lanskega leta.

Pogajanja s Francijo na žalost še niso mogla obroditi uspehov. Pogajanja se bodo nadaljevala.

Tudi z drugimi državami bodo pogajanja in v prvi vrsti s Španijo in Švico. Ta pogajanja so odvisna predvsem od političnih sankcij.

Ljudski pravnik.

Pravice otrok do očetove dediščine.
BAKŽ. Pred 15 leti Vam je umrla mati in ste potem vse svoje brate izplačali, kakor je bilo določeno. Oče Vam je izročil posestvo, sebi pa izgovoril prevžitek. Eno manjše posestvo pa oče še ima. Radi bi vedeli, če smejo ostali otroci po smrti očeta zahtevati ponovno cenitev posestva ali pa samo očetovega posestva. — Vprašanje se nam zdi nejasno. V zapuščino spada samo ono premoženje po očetovi smrti, ki obstoji na dan očetove smrti. Če ste dobili posestvo po materi, potem tisto posestvo sploh ne pride več v poštev pri zapuščinski razpravi. To pa, kar ste morebiti dobili podarjeno od očeta na škodo ostalih dedičev-otrok, pa bodo dediči lahko tudi od Vas zahtevali kot doplačilo dolžnega deleža, ako ne bodo zadovoljni s tem, kar jim bo dal oče in ako to ne bo doseglo vsaj polovice tega, kar bi dobili, ako bi oče umrl brez oporoke. Določeneje ne moremo odgovoriti. Pa nam pošljite natančnejše podatke in Vam bomo takoj odgovorili.

Gospodarska obvestila.

Tečaj. V času od 1. marca do 30. novembra 1936 se bode vršil devetmesečni tečaj za vinarstvo, kletarstvo in sadjarstvo v banovinskih trsnicah in drevesnicah v Pekrah, pošta Limbuš pri Mariboru, in v Kapeli, pošta Slatina-Radenci. V tečaj se sprejmejo dobro razviti ter zdravi mladeniči v starosti od 16 let na-

prej. Prednost pri sprejemu v tečaj imajo sinovi kmetjskih posestnikov in viničarjev. Pouk v tečaju bo teoretičen in praktičen. Gojenci imajo v zavodih brezplačno stanovanje in oskrbo, pridni in ubožni dobe razven tega še mesečni prispevek Din 30.— za nakup šolskih potrebščin in drugih malenkosti. Lastnoročno pisanim in s kolekom od Din 5.— in Din 20.— opremljenim prošnjam se mora priložiti: 1. Krstni list. 2. Zadnje šolsko spričevalo. 3. Zdravniško spričevalo. 4. Nravstveno spričevalo. 5. Izjavo staršev ali varuha mladoletnikov, opremljeno s kolekom 2 D, da dovoljujejo prošilcu obiskovanje tega tečaja. Pravilno opremljene prošnje naj se izroče ali odpošljejo najpozneje do 10. februarja 1936 upraviteljstvu enega izmed gori navedenih zavodov, v katerem želi biti vlagatelj prošnje sprejet.

Huda kriza v Halozah. Narodno gospodarstvo v Halozah zelo trpi letos vsled boleznj svinj. Koliko ščetincev nam je že vzela svinjska kuga par let zaporedoma! Koliko tisočakov je bilo pokopanih! So hiše, kjer se ne bodo veselili kolin in furvža; ne bodo imeli tudi začimbe celo leto. — Tako kot letos se še ni čutila denarna kriza v Halozah. Dinarja od nikoder. Dobro, lahko rečemo, izvrstno letošnje vino nima primerne cene; kdor ga mora prodati, ga pač da po 2.50 Din najvišje. Tri leta zaporedoma so bila slaba, tako da smo letos v resnici trpeli lakoto in se neprostoovoljno postili tedensko 7 dni. Kdo nam bo prišel na pomoč, kdo odrešil Haloze? Imamo sicer vinsko zadrugo pri Sv. Andražu, a kaj, ko nima kapitala; posojilnica tudi nima denarja in nihče nima denarja. — V Haloze radi prihajajo zdaj, ko je še dovolj vina v kletih, brezposelni pijančki, kateri ne prosijo za jesti, ampak vedno le za piti. Pridejo tudi in pravijo, da so brezposelni rudarji iz Trbovelj in Francije; bivši mornarji, ki so le na mokro navajeni; nemško govoreči, rojeni kdo ve kje na Nemškem in pristojni v Jugoslavijo; Ruski begunci, katerim porodi žena na leto najmanj petkrat in potrebujejo tudi za njo vinskega okrepčila. Da ne manjka tudi ciganov, ni treba posebej omeniti!

Zasluzek vinogradnika in gostilničarja. (Dopis iz ptujskega okraja.) Udruženje gostilničarjev se je v časnikih opravičevalo, da ne more vina ceneje prodajati,

ker ima sledeče stroške: dovoz in vkletenje 76 par banovinska in občinska trošarina, točilna taksa in obvezen prispevek Din 2.95 od litra. Na režijskih stroškov pa Din 4.11 od litra, skupaj 7.82 Din na 1 liter. Pri prvih dveh točkah bi morala bila od slučaja do slučaja primerna neka korektura. Niso pa upravičeni stroški režije po Din 4.11 od litra, ker gostilničar vrže po tem računu vse stroške, kar jih ima v gostilničarskem obratu, le na vino. Gostilničar pa ne toči le vina, marveč prodaja tudi žganje, pivo, kavo, čaj, malinovec itd., obenem pa tudi odaja hrano. V prejšnjih časih so res malo zaslužili gostilničarji pri hrani, danes pa je hrana zelo poceni, a cene niso danes v gostilni tako nizke, kot so bile pred 30 leti. Gostilničar danes primerno zasluži pri hrani, ne sme torej vseh režijskih stroškov vreči na vino, ker s tem le podražuje vino in sam znižuje promet vina. S tem je vinogradnik oškodovan. Gostilničar naj ima s tem, da hrani vino v kleti ter ga prinese iz kleti v gostilno na mizo, kar Din 4.11 stroškov! Hoče pa še tudi imeti čisti dobiček. Vinogradnik pa naj celo leto obdeluje svojo zemljo, naj plača davke, kupuje kolje, galico, žveplo, dovaža vino na kolodvor po 20 km daleč, kupuje orodje, plačuje zavarovalnino, to pa naj vse stori za 2—3 Din! Treba je pa še tudi vzeti v poštev neereče, kot: točo, pozebo in druge bolezni. Kje je tukaj sorazmernost? Pivci danes upravičeno godrnjajo, da so cene vina previsoke, in raje ne pijejo. Tako pa trpi vinogradnik, ki je v zelo hudi stiski in ne more prodati svojega vina.

Cene in sejnska poročila.

Mariborski živinski sejem 31. decembra 1935. Prignanih je bilo 11 konj, 7 bikov, 88 volov, 223 krav in 14 telet, skupaj 343 komadov. Cene so bile sledeče: debeli voli 1 kg žive teže 2.50—3 Din, poldebili voli 2—2.50, plemenski voli 2—3, biki za klanje 2—2.75, klavne krave debele 2—2.50, plemenske krave 1.50—2, krave za klobasarje 1—1.25, molzne krave 2—2.50, breje krave 2—3, mlada živina 2—3.25, teleta 3—4. Prodanih je bilo 138 komadov. Mesne cene: Volovsko meso I. vrste za 1 kg 8—10, II. vrste 6—8, meso od bikov, krav, telic 4—6, telečje meso I. vrste 8—10, II. vrste 4—6, svinjsko meso sveže 8—12 Din.